

สรุปและข้อเสนอนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ถึงบทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในที่นี้ ทำโดยผ่านทางฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb - Douglas ซึ่งผลผลิตเกิดจากปัจจัยการผลิต 2 ประเภทหลัก ๆ ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป คือ ปัจจัยทุน และปัจจัยแรงงาน แต่การศึกษานี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจากการลงทุนทางการศึกษา โดยมีการใส่ตัวแปรการศึกษาเข้าไปทางอ้อมในปัจจัยแรงงาน เพื่อเป็นการแบ่งประเภทของแรงงานในฟังก์ชันการผลิต ออกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จได้ 4 กลุ่มด้วยกัน คือ

- ก. แรงงานที่ไม่มีการศึกษา
- ข. แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย
- ค. แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า
- ง. แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงสมการการผลิตของประเทศ โดยให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นตัวแปรตาม ที่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ 5 ตัว ด้วยกันคือ ปัจจัยทุน และปัจจัยแรงงานทั้ง 4 ประเภทข้างต้น เมื่อนำข้อมูลอนุกรมเวลาที่เก็บรวบรวมได้มา Take - logarithm เพื่อให้สมการการผลิตในรูป Cobb - Douglas กลายเป็นสมการเชิงเส้นตรงแล้วนำมารีเกรสชัน เพื่อ

วิเคราะห์ผลที่ได้จากการประมาณค่า เมื่อต้องการพิจารณาถึงบทบาทของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ให้อุได้จากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณค่าของสมการ ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยทุนส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากการผลิตในประเทศมีการลงทุนในการก่อสร้างอาคาร โรงงาน ที่อยู่อาศัย การบุกเบิกที่ดินใหม่ เครื่องจักรเครื่องมือ และอุปกรณ์ ในสัดส่วนค่อนข้างสูงในแต่ละปี อีกทั้งยังพบว่าการผลิตในหลาย ๆ สาขาการผลิตของลงทุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ในปริมาณที่ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่ามีการพึ่งปัจจัยทุนอย่างมากในกระบวนการผลิต

เมื่อพิจารณาปัจจัยแรงงานตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ จากการศึกษาพบว่าแรงงานที่มีการศึกษาจะส่งผลในทางบวกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนแรงงานที่ไม่มีการศึกษาจะส่งผลในทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีส่วนส่งเสริมให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น กล่าวคือ เมื่อประชาชนในประเทศได้รับการศึกษามากขึ้น ก็จะทำให้เขาสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วกว่าคนที่ไม่รู้หนังสือ การฝึกฝนอบรมทำให้เกิดทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการทำงานจะมีมากขึ้น รวมทั้งเมื่อมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้มากขึ้น ยิ่งทำให้ต้องการผู้ที่มีความรู้ ความสามารถสูง เพื่อเข้ามาควบคุมเครื่องจักรเครื่องมือและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้นได้อย่างดี ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศก็จะเกิดขึ้น

โดยเฉพะเมื่อพิจารณาถึงบทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จะพบว่าแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีส่วนทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย และแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า ตามลำดับ กล่าวคือ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย รู้จักรวบรวมความคิดที่เป็นประโยชน์เสนอต่อผู้อื่น เพราะระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเน้นการคิดเป็น ทำเป็น สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ดี และยังมีการสร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศเป็นจำนวนมากอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากขึ้น เห็นได้จากสัดส่วนจำนวนนิสิต นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ใน

ช่วงปี 2513 - 2535 ทำให้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับนี้เมื่อตราการเข้าสู่กำลังแรงงานในสัดส่วนที่สูงขึ้นเช่นกัน ดังนั้น เมื่อต้องการให้ประเทศมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น จึงควรเร่งขยายโอกาสและสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น

แรงงานที่มีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากเป็นแรงงานที่มีสัดส่วนสูงที่สุดในกำลังแรงงานทั้งหมด เมื่อเทียบกับทุกระดับการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษา และแรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ทำการผลิตอยู่ในภาคเกษตรกรรมมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ในช่วงปี 2533 - 2535 การขยายตัวของภาคเกษตรกรรมลดลงอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และบริการ ยังมีส่วนทำให้บทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของแรงงานกลุ่มนี้มีน้อยลงไปด้วย

การที่แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม และไม่เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา จึงเข้าสู่กำลังแรงงานทันทีที่จบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว และช่วยทำงานให้กับครัวเรือนของตน ความต้องการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาจึงมีไม่มากเท่าที่ควร ทำให้แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด เพราะพบว่าสัดส่วนของจำนวนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนระดับมัศึกษามีค่าค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากหลักสูตรการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานในภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย มักจะเน้นหนักในการปูพื้นฐานนำไปสู่การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายในการขยายการศึกษาภาคบังคับ จากเดิมระดับประถมศึกษาเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น และนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในที่สุด

ส่วนของค่าคงที่ที่ได้จากการประมาณค่า เมื่อนำค่าสถิติ t มาทดสอบ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่นของการทดสอบ 95 % แสดงว่ายังมี

อิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ อีกที่มีส่วนกำหนดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงคุณภาพแรงงานเนื่องมาจากการมีสาธารณสุขที่ดี เป็นต้น

เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการที่ประมาณค่าได้มารวมกัน ปรากฏว่ามีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า การผลิตของประเทศมีผลได้ต่อขนาดลดลง กล่าวคือเป็นระยะที่ผลผลิตเพิ่มขึ้น ในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มของปัจจัยการผลิต ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อหน่วยธุรกิจขยายขนาดการดำเนินงานออกไปจนเกินระดับที่เหมาะสมและโตเกินไป ทำให้เกิดปัญหาเรื่อง การจัดการ ความยุ่งเหยิงและขาดการประสานงานที่ดี ตลอดจนความยุ่งยากที่เกิดจากการผลิต

ข้อจำกัดในการศึกษา

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ต้องการวิเคราะห์ถึงบทบาทการศึกษาที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งการันตนาแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ทำได้ค่อนข้างจำกัด และอาจส่งผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ไม่สามารถสื่อถึงบทบาทการศึกษาที่ชัดเจนและละเอียดมากนัก เนื่องจากสาเหตุหลายประการประกอบกัน พอสรุปได้ดังนี้

ประการแรก แบบจำลองที่ใช้ยังขาดความสมบูรณ์ และยังไม่สามารถสะท้อนภาพที่แท้จริงของการผลิตของทั้งประเทศได้ สังเกตได้จากสมการการผลิตที่ใช้ ยังไม่ละเอียดพอที่จะครอบคลุมปัจจัยการผลิต และตัวแปรสำคัญ ๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศได้ทั้งหมด อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร เป็นต้น ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากขอบเขตการศึกษา และระยะเวลาในการศึกษายังจำกัด

ประการที่สอง การศึกษาถึงคุณภาพของแรงงานในที่นี้ สมมุติให้มีการลงทุนทางด้าน การศึกษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่มีส่วนในการเพิ่มคุณภาพของแรงงาน และพิจารณาเฉพาะ การศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้ละเอียดตัวแปรสำคัญ ๆ ที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของ แรงงานไป ยกตัวอย่างเช่น การลงทุนทางด้านสาธารณสุข การอพยพย้ายถิ่น การฝึกอบรม ในระหว่างปฏิบัติงาน การอบรมระยะสั้น การศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น

ประการที่สาม ข้อมูลที่นำมาใช้ประมาณค่าสมการการผลิต ยังมีการจัดทำไม่สมบูรณ์ มีความล่าช้า ขาดความต่อเนื่อง และยังไม่ครอบคลุมพฤติกรรมของตัวแปรทางเศรษฐกิจทุกตัว จนบางครั้งทำให้ผู้ศึกษาต้องคำนวณตัวแปรเหล่านั้นขึ้นมาเอง โดยขาดพื้นฐานทางทฤษฎี ตัวแปร ที่ได้มาจึงไม่เข้ากันกับตัวแปรที่มีอยู่ เพราะใช้ฐานและข้อสมมุติที่แตกต่างกัน

ประการที่สี่ ปัจจัยแรงงานในฟังก์ชันการผลิต มีรายละเอียดที่น่าสนใจอีกมากที่ไม่ สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบในการศึกษาครั้งนี้ได้ กล่าวคือ นอกจากตัวแปรทางด้าน การศึกษาที่นำมาพิจารณาแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ชั่วโมงการทำงาน การฝึกอบรมเพิ่มเติม อัตราค่าจ้างเฉลี่ยตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ก็มีผลสำคัญที่จะทำให้ผล การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแรงงานชัดเจน และครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ สามารถวิเคราะห์ผลด้านการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

ประการที่ห้า รูปแบบฟังก์ชันการผลิตในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้อยู่ในรูปแบบฟังก์ชันการผลิต แบบ Cobb - Douglas เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการวิเคราะห์ เนื่องจากสามารถเปลี่ยนให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรงด้วยการ take logarithm จากนั้นก็นำไปประมาณค่าด้วยวิธี กำลังสองน้อยที่สุด ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้คือค่าความยืดหยุ่นต่อผลผลิตของปัจจัยการผลิต ซึ่งนำไป วิเคราะห์คืออิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปของตัวแปรตามได้ โดยตรง แต่ในความเป็นจริงแล้วฟังก์ชันการผลิตของประเทศอาจอยู่ในรูปแบบอื่น ๆ ก็เป็นไปได้ ที่มีใช้ Cobb - Douglas เช่น CES production function เป็นต้น

ประการที่หก การกำหนดช่วงเวลาการศึกษาค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสต็อกของทุน หรือ การสะสมทุนในรูปสินทรัพย์ถาวร ที่นำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้ เริ่มมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำเสนอทางสถิติในปี 2513 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นปีแรก ทำให้การกำหนดช่วงเวลาการศึกษาต้องเริ่มจากปีนี้เป็นปีแรกเช่นกัน โดยเก็บข้อมูลรายปีเริ่มจากปี 2513 เรื่อยมาจนถึงปี 2535 ซึ่งเป็นข้อมูลปีล่าสุดที่สามารถรวบรวมมาได้ สรุปแล้วข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้วิเคราะห์ในครั้งนี้นี้จึงมีจำนวนเท่ากับ 23 ค่าเท่านั้น ซึ่งถือเป็นจำนวนที่ไม่มากนักในการทำรีเกรสชัน เพื่อนำผลที่ประมาณค่าได้มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่าแรงงานที่ไม่มีการศึกษา ส่งผลในทางลบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้น รัฐบาลควรกำหนดนโยบายเพิ่มแรงจูงใจโอกาสให้ประชาชนทุกคนในประเทศ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น เพื่อลดปริมาณและสัดส่วนของแรงงานที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งอยู่ในกำลังแรงงานให้น้อยลง

2. ควรเร่งให้นโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับจากเดิมประถมศึกษา เป็นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ประสบผลสำเร็จภายในระยะเวลาอันสั้น โดยได้รับความสนับสนุนและความร่วมมืออย่างดีจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้อัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสูงขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตราการเรียนต่อของชั้นประถมศึกษา นับว่าเป็นนโยบายหนึ่งที่จะช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนในประเทศให้สูงขึ้นจากเดิมได้มาก

3. ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในอัตราที่สูงขึ้น เนื่องจากเป็นแรงงานส่วนที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุด เมื่อเทียบกับแรงงานส่วนที่มีการลงทุนทางการศึกษาทั้งหมด โดยการเปิดโอกาสและให้ความเป็นธรรมกับทุกคนที่มีความสามารถ

ในการศึกษาต่อได้เข้ารับการศึกษ อีกทั้งวิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจะต้องมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ยุติธรรมกับทุกคน เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพเข้าศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป นอกจากนี้ก็วิธีการหนึ่งที่มีส่วนช่วยเพิ่มปริมาณและสัดส่วนของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สูงขึ้น ก็คือ การเพิ่มจำนวนนิสิต นักศึกษาที่รับได้ในแต่ละปีการศึกษาของทุกมหาวิทยาลัยให้สูงขึ้น เท่าที่จะสามารถรองรับได้ รวมทั้ง การเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนให้มากขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงอาจเป็นไปได้ยาก โดยรัฐบาลจะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนเอกชนเข้ามามีส่วนแบ่งเบาภาระ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติในเรื่องดังกล่าวด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแบบจำลองความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสะท้อนภาพที่แท้จริงของการผลิตของประเทศ กล่าวคือ การเพิ่มรายละเอียดของตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร เป็นต้น อันก่อให้เกิดผลผลิตของประเทศในฟังก์ชันการผลิตให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยแรงงานในฟังก์ชันการผลิต นอกจากตัวแปรทางการศึกษาแล้ว ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพของแรงงานที่มีความสำคัญและไม่ได้นำมาศึกษาในครั้ง นี้ ยังมีอีกมากพอสมควร นั่นคือ รายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ชั่วโมงการทำงาน อัตราค่าจ้างเฉลี่ย การฝึกอบรมเพิ่มเติม การลงทุนทางด้านสาธารณสุข การอพยพย้ายถิ่น เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลที่แท้จริงของการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

3. ควรมีการแบ่งประเภทของระดับการศึกษาที่สำเร็จของแรงงานให้ละเอียดมากขึ้น ถ้าข้อมูลเหล่านั้นสามารถรวบรวมได้ เพราะการศึกษาแต่ละระดับมีหลักสูตร และเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มักมีเนื้อหา

วิชาที่ค่อนข้างแตกต่างกันมาก ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ไม่สามารถแบ่งแยกระดับการศึกษาทั้งสองออกจากกันได้ เนื่องจากข้อมูลในประเด็น ๆ ที่ทำการศึกษาไม่มีการจำแนกข้อมูลนี้ออกจากกัน ดังนั้นถ้าผู้ที่ทำการศึกษาต่อไปสามารถทำได้ ก็จะช่วยให้การวิเคราะห์ถึงบทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำได้ดีและละเอียดมากขึ้น

โดยสรุปแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงถึงคุณภาพของแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการลงทุนทางด้านการศึกษา โดยการเพิ่มตัวแปรทางการศึกษาเข้าไปในปัจจัยแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งในฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb - Douglas การจัดแบ่งประเภทแรงงานตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ในสมการการผลิตอย่างง่ายในครั้งนี สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เท่านั้น ผลที่ได้จากงานการทดลอง อาจเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ที่ทำการศึกษาในโอกาสต่อไปได้พัฒนาแบบจำลอง และค้นหาวิธีการใหม่ในการคำนวณคุณภาพของแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากการลงทุนทางการศึกษา รวมถึงวางมาตรฐานที่เป็นระบบในการวิเคราะห์ถึงบทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่มีรายละเอียดชัดเจนและครอบคลุมได้มากกว่านี้